

PODSUMOWANIE KONKURSU GRANTOWEGO „AKTYWNA BIBLIOTEKA” OCZAMI CZŁONKÓW KOMISJI GRANTOWEJ

Do wzięcia udziału w obradach Komisji Konkursu Grantowego „Aktywna Biblioteka” zaprosiliśmy dziesięć osób związanych ze środowiskiem bibliotecznym: bibliotekarzy, którzy w poprzedniej rundzie zrealizowali projekt w ramach Konkursu „Aktywna Biblioteka”, przedstawicieli organizacji pozarządowych współpracujących z bibliotekami oraz środowiska naukowego. W skład Komisji Grantowej wchodziły następujące osoby:

- » Agnieszka Borkiewicz (Biblioteka Publiczna Miasta i Gminy Jarocin)
- » Paulina Czapska (Towarzystwo Inicjatyw Twórczych „ę”)
- » Jadwiga Czartoryska (Fundacja Orange)
- » Elżbieta Górka (Stowarzyszenie Bibliotekarzy Polskich)
- » Kacper Nowacki (Centrum Edukacji Obywatelskiej)
- » Mikołaj Ochmański (Instytut Informacji Naukowej i Studiów Bibliologicznych UW, Polskie Towarzystwo Bibliologiczne – Oddział Warszawski)
- » Katarzyna Roszak (Biblioteka Publiczna Gminy Jaraczewo)
- » Bogna Włodarczyk (Centrum Wspierania Aktywności Lokalnej CAL)
- » Michał Zając (Instytut Informacji Naukowej i Studiów Bibliologicznych UW, Polskie Towarzystwo Bibliologiczne – Oddział Warszawski)
- » Grażyna Zych (Fundacja Orange)

Członkowie Komisji otrzymali do oceny 418 wniosków złożonych przez biblioteki biorące udział w drugiej rundzie Konkursu. Aby ocenić nadesłane projekty w jak najbardziej sprawiedliwy sposób, każdy wniosek rozpatrywany był przez parę jurorów. Mogli oni ocenić wniosek na dwóch poziomach: poprzez przyznanie punktów w siedmiu kategoriach oraz rekomendowanie bądź odrzucenie projektu (pole „rekomendacja ocenającego”). Kategorie, według których oceniane były wnioski, to:

1. **Adekwatność i spójność.** Czy i w jakim stopniu projekt nawiązuje do Planu Rozwoju Biblioteki? W jaki sposób projekt odpowiada na realne potrzeby różnych grup mieszkańców? Czy i w jakim stopniu cele projektu są zgodne z przewidywanymi w projekcie działaniami?
2. **Pożyteczność: korzyści dla społeczności.** Czy i w jakim stopniu w ramach realizacji projektu lokalna społeczność oraz bezpośredni uczestnicy projektu odniosą jakieś korzyści?
3. **Pożyteczność: korzyści dla biblioteki.** Czy i w jakim stopniu z realizacji projektu skorzysta sama biblioteka? Jakie trwałe zmiany w jej codziennym funkcjonowaniu przyniesie realizacja projektu? W jakim stopniu zespół biblioteki i jej filii będzie włączony w realizację projektu?
4. **Nowe technologie.** W jakim stopniu wykorzystanie nowych technologii oraz możliwości, jakie daje Internet przyczyni się do zrealizowania celu projektu?
5. **Współpraca lokalna.** Czy i w jakim stopniu w działania przewidziane w projekcie mają być zaangażowani mieszkańcy, partnerzy, wolontariusze?
6. **Komunikacja.** Czy i w jakim stopniu biblioteka zaplanowała wykorzystanie różnorodnych narzędzi i sposobów komunikacji ze społecznością?

7. Racjonalność budżetu/wydatków. W jakim stopniu wydatki uwzględnione w projekcie przyczynią się do realizacji projektu i osiągnięcia celów?

Poprosiliśmy naszych jurorów o odpowiedź na pięć pytań dotyczących ocenionych wniosków oraz pracy w Komisji Grantowej. Poniżej mogą Państwo zobaczyć podsumowanie ich wypowiedzi. Prosimy potraktować je jako **zbiór uwag i dobrych rad**, które mogą przydać się Państwu przy pisaniu w przyszłości wniosków o dofinansowanie.

PYTANIE 1. W trakcie pracy w Komisji Grantowej najbardziej zapadło mi w pamięć / najbardziej podobało mi się...

Jurorzy wskazywali na bardzo różnorodne aspekty wniosków, które zapadły im w pamięć.

Zwracali uwagę na współpracę (pomiędzy uczestnikami projektu, którzy byli niejednorodną grupą, np. seniorzy i młodzież czy też między uczestnikami projektu a bibliotekarzami) i tworzenie szerokiej koalicji partnerów zaproszonych do uczestnictwa w projekcie (np. lokalna piekarnia, nieformalna grupa twórców i firma przewozowa). Dla kilkorga z osób oceniających dużą wartość miały projekty, które polegały na zbieraniu i digitalizowaniu starych fotografii oraz dokumentów. Osoby oceniające podkreślały spójność tych działań z codzienną pracą biblioteki (gromadzenie i udostępnianie zbiorów lokalnej społeczności) oraz ich międzypokoleniowy charakter.

Jurorzy doceniali z jednej strony tradycyjne projekty, które wyróżniały się jednak wewnętrzną spójnością, a z drugiej – innowacyjne pomysły, które stanowiły nowość w ofercie biblioteki. Według jednego z członków Komisji przykładem na tradycyjne, ale spójne działania są np. warsztaty komputerowe dla seniorów, w trakcie których starsze osoby uczyły się korzystania z Internetu, obróbki zdjęć czy pracy w edytorach tekstu – a wszystko po to, aby przygotować prezentację dotyczącą ich regionu. Do innowacyjnych projektów osoby oceniające zaliczyły m.in. wykorzystanie w działaniach konsoli Xbox, kodów QR, urządzeń mobilnych czy też tworzenie audioprzewodników lub audiobooków. Świeże, zaskakujące inicjatywy były bardzo wysoko punktowane przez jurorów, którzy doceniali odwagę i zaangażowanie bibliotekarzy.

Według Komisji ważne było również zbadanie potrzeb, które powinno być właściwym początkiem projektu. Ważną wskazówką dla bibliotekarzy jest uwaga jednego z jurorów, by tworzyć projekty nie dla osób, które pracownicy biblioteki chcieliby zobaczyć w swojej placówce, lecz dla tych grup, które rzeczywiście potrzebują zorganizowania im dodatkowych aktywności. Nie zawsze muszą być to maluchy i seniorzy – warto zwrócić baczniejszą uwagę na osoby pracujące, powyżej 30 roku życia, które również są użytkownikami biblioteki, a oferta do nich kierowana jest o wiele uboższa.

PYTANIE 2. Najczęściej popełniane przez biblioteki błędy, to...

„... proponowanie tych działań, które tylko bibliotekarze chcą realizować, dla grup, które sami bibliotekarze widzieliby chętnie w swoich placówkach”

„...brak zbadania potrzeb społeczności lokalnej”

Kwestią, która pojawia się w niemal wszystkich odpowiedziach jurorów, była niespójność między harmonogramem i budżetem projektu – wnioskodawcy nie zawsze zwracali uwagę, że treści wymienione w punkcie 8 „Jaki jest cel projektu?” powinny przełożyć się na działania wymienione w punkcie 9 „Harmonogram działań” i znaleźć odbicie w punkcie 17 „Budżet projektu”. W wielu wypadkach harmonogram był rozpisany w niezwykle lakoniczny sposób (np. w projekcie przewidzianym na sześć miesięcy biblioteka wymieniała tylko jedno działanie, pomijając etap przygotowania przedsięwzięcia, rekrutacji, promocji, a także rozliczenia działań) i nie znajdował odzwierciedlenia w budżecie. W tabelce z budżetem pojawiały się koszty, które nie były wymienione w harmonogramie (np. koszt poprowadzenia warsztatów, zakupu nagród dla uczestników). Członkowie Komisji wskazywali również na nieumiejętność konstruowania samego budżetu – mowa tu chociażby o zbyt szerokich kategoriach (np. pozycja „sprzęt”, na którą zaplanowano aż 3000 zł), wynagrodzeniach dla osób, które zostały wcześniej zakwalifikowane jako partnerzy projektu oraz trudności przy kalkulacji dodatkowego wkładu niefinansowego.

W wypowiedziach jurorów przewinęła się również uwaga dotycząca samego sposobu tworzenia wniosków – niektóre były napisane niestarannie, kolokwialnym językiem, w bardzo skrótowy sposób, niektóre wręcz przeciwnie – odpowiedzi na pytania były zbyt rozbudowane i pełne literackich ozdobników. Warto pamiętać, że każdy z członków Komisji miał do oceny kilkadziesiąt wniosków i zbyt krótki lub zbyt długi opis w znacznym stopniu utrudniały proces oceny. Jurorzy rekomendowali, aby umieszczać we wniosku same konkretne informacje, pisane poprawną polszczyzną.

Dobrym wyjściem z takiej sytuacji jest pokazanie wniosku osobie, która nigdy wcześniej go nie widziała i poproszenie o ocenę i korektę. We wniosku warto pisać nawet te rzeczy, które z punktu widzenia bibliotekarza wydają się oczywiste – trzeba pamiętać, że jurorzy mają jedynie fragmentaryczną wiedzę na temat sytuacji danej biblioteki i jej predyspozycji. Pokazanie wniosku osobie spoza biblioteki, poproszenie jej o wyłapanie błędów, a nawet o zreferowanie, na czym według niej polega przedsięwzięcie, pozwolą na uniknięcie najczęstszych błędów i jednocześnie na sprawdzenie, czy wniosek jest klarowny dla osoby, która wcześniej go nie widziała.

Zdarzało się, że bibliotekarze nie wykorzystywali wszystkich możliwości, które oferują nowe technologie. Mowa tu np. o promocji projektu w internecie, tworzeniu galerii on-line, wydawaniu publikacji elektronicznych, itd. Czasem bibliotekarze angażowali wiele nowych technologii do projektu, ale nie zaznaczali tego w odpowiednim punkcie wniosku – jurorzy wielokrotnie w trakcie posiedzeń ubolewali, że muszą „domyślać się”, jakie nowoczesne narzędzia biblioteka chce wykorzystać w projekcie.

PYTANIE 3. W pomysłach zgłoszonych do Konkursu „Aktywna Biblioteka” najbardziej zabrakło mi...

„... działań, wychodzących poza schematy dotychczas prowadzonych zajęć czy skupiających się na innych grupach docelowych niż dzieci, seniorzy, matki z dziećmi”

„... przekonania, że proponowany projekt zakłada zmianę w społeczności lokalnej, a więc możliwość «budowania» na tym doświadczeniu dalszych działań”

„... działań innowacyjnych, interdyscyplinarnych, nastawionych na proces i podążanie za potrzebami uczestników”

Osoby oceniające wnioski zauważyły, że biblioteki powinny częściej realizować bardziej innowacyjne projekty i wychodzić poza dobrze znany schemat działań – taka rekomendacja pojawiła się w bardzo wielu odpowiedziach

jurorów. Członkom Komisji brakowało oryginalnych, autorskich działań skierowanych do osób aktywnych zawodowo, szczególnie do mężczyzn, w wieku 25-55 lat. Członkowie Komisji wskazywali na częstą monotematyczność projektów, które adresowane były do małych dzieci i seniorów, czyli grup, które już korzystają z oferty biblioteki.

Elementami, których brakowało w projektach nadesłanych przez biblioteki, były również szeroko zakrojona współpraca lokalna oraz praca metodą projektu. Bibliotekarze nadal mają obawy przed powierzaniem zadań swoim sojusznikom oraz innym uczestnikom projektu – wolą robić wszystko własnymi siłami i nie pracować przy pomocy metody projektu.

W niektórych przedsięwzięciach zabrakło spójności, czyli wspólnego mianownika dla wszystkich działań prowadzonych w ramach projektu. Zdarzało się, że wniosek składał się z oderwanych od siebie aktywności, które nie były nastawione na proces i współdziałanie bibliotekarzy wraz z uczestnikami i partnerami.

PYTANIE 4. Chciałbym/chciałabym, aby bibliotekarze...

„...starali się jak najbardziej angażować społeczność lokalną – wprowadzanie uczestników w projekt na jak najwcześniejszym etapie jego realizacji, danie uczestnikom możliwości modyfikowania projektu, komentowania go – nic tak nie wpływa na motywację jak poczucie autorstwa”

„...skierowali swoje projekty do użytkowników, których dopiero chcą pozyskać”

„... bardziej przykładali się do pisania wniosków i uważnie analizowali pytania w nich zawarte”

„...zrobili sobie burzę mózgów na temat najbardziej abstrakcyjnych pomysłów do zrealizowania w bibliotece, rozważyli wszystkie «za» i «przeciw» i wybrali ten, który będzie najlepiej oceniany”

„...pisząc projekty myśleli o możliwości kontynuacji działań i o wykorzystaniu potencjału ludzi, których poprzez te działania skupili wokół biblioteki”

„... za główny cel projektu uznawali korzyści użytkowników biblioteki, a nie korzyści dla biblioteki i bibliotekarzy, np. doposażenie biblioteki”

„... by bibliotekarze przekonali się, że nie wszystko muszą robić sami”

„... wspólnie z odbiorcami i lokalnymi sojusznikami poszukiwali nowej tożsamości i roli dla swoich placówek”

„... pomimo niepowodzeń pisali projekty w dalszym ciągu (bo nie próbując, nigdy nie nauczą się robić tego poprawnie)”

Tak odpowiadali nasi jurorzy. Bibliotekarze wykonali już ogromną pracę – aplikują o wnioski, przekształcają swoje placówki w lokalne centra kultury, sprawiają, że biblioteki stały się „trzecim miejscem” dla lokalnych społeczności. Pozostało jeszcze wiele nieodkrytych pól aktywności, na których bibliotekarze mogą wykazać się swoją kreatywnością i przedsiębiorczością. Biblioteki mogą w większym stopniu współpracować z lokalnymi instytucjami, firmami, urzędami i przedsiębiorstwami, myśleć o bardziej innowacyjnych projektach, wykorzystywać nowe technologie na każdym etapie projektu, a także prowadzić ewaluację swoich dotychczasowych działań – tylko w ten sposób dowiedzą się, jakie korzyści przyniósł projekt i jak został przyjęty przez jego uczestników i odbiorców. Ważne jest, by biblioteka miała wizję tego, jakim miejscem chce być –

otwartym, aktywnym, niebojącym się wyzwań. To z pewnością zostanie docenione zarówno przez użytkowników, jak i potencjalnych partnerów i darczyńców.

PYTANIE 5. Praca w Komisji była dla mnie...

Jurorzy podkreślali, że praca w Komisji Grantowej była cennym doświadczeniem. Członkowie Komisji deklarowali, że wiedza zdobyta w trakcie pracy w Komisji Grantowej przyda im się w codziennej pracy. Przedstawiciele organizacji pozarządowych współpracujących z bibliotekami podkreślali, że bardzo wzbogacili swoją wiedzę o małych bibliotekach – zdobyli szerszą perspektywę, dowiedzieli się, z jakimi problemami muszą mierzyć się bibliotekarze i mogą teraz lepiej określić potrzeby bibliotek, które na ich oczach zmieniają się i poszukują własnej tożsamości.

Bibliotekarki zasiadające w naszej Komisji miały okazję zobaczyć, jakie błędy popełniają biblioteki w trakcie pisania wniosków, co pozwoli ulepszyć im ich własne projekty. Dzięki spojrzeniu na wnioski okiem jurora wiedzą już, czego unikać i jak sprawić, by projekt był przejrzysty i łatwy w ocenie dla ekspertów.

Członkowie Komisji deklarowali, że wykorzystają doświadczenia zdobyte w trakcie w Komisji Grantowej w swojej codziennej pracy – w NGO, na uniwersytecie i w bibliotece.

* * *

Konkurs Grantowy „Aktywna Biblioteka” był dla bibliotek nie tylko szansą na otrzymanie grantu, lecz także na zdobycie nowych, cennych doświadczeń oraz przeciwiczenie się w pisaniu wniosków. Mamy nadzieję, że dzięki temu bibliotekarze mieli okazję zastanowić się, czym jest ich placówka dla lokalnej społeczności, co chcą zmienić w swojej codziennej pracy oraz w jakim kierunku zmierza ich biblioteka. Liczymy, że doświadczenia zdobyte w trakcie pisania wniosku zapocentrują w przyszłości – w trakcie aplikowania o środki z innych źródeł, w kontakcie z użytkownikami i partnerami, w dążeniu do przekształcenia bibliotek w nowoczesne, otwarte dla mieszkańców miejsca spotkań.

Życzymy Państwu wielu pomysłów na nowe działania, odwagi we wprowadzaniu innowacji oraz sukcesów w przyszłych działaniach.

Zespół Akademii Rozwoju Filantropii w Polsce